

# Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sürdürülebilir Yeşil Kampüs Stratejisi

## 1. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yeşil Kampüs Vizyonu

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin Yeşil Kampüs Stratejisi, çevresel sürdürülebilirlik, iklim dostu uygulamalar, toplumsal sorumluluk ve yenilikçilik ilkelerini entegre eden kapsamlı bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu strateji, ulusal ve uluslararası standartlar ile ilgili yasal düzenlemeleri temel almakta ve üniversite kampüsünde enerji üretimi, iletimi ve tüketiminde verimliliğin artırılmasını, bilinçsiz kullanım ve israfın önlenmesini, enerji maliyetlerinin sürdürülebilir hale getirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca, iklim değişikliği ile mücadele kapsamında sera gazı emisyonlarının azaltılması, arazi kullanımı ve yağmur suyu yönetimi planı ile doğal kaynakların korunması, atık yönetim planı ile çevre kirliliğinin önlenmesi gibi önemli unsurları içermektedir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yerleşkeleri, Yeşil Kampüs Strateji ile belirlenen stratejik amaçlar ve hedefler doğrultusunda eylemler gerçekleştirmeyi taahhüt etmektedir. Bu çerçevede, çevre ve enerji politikasının öncelikli ve önemli bileşenlerini oluşturan bu strateji belgesi, üniversite yerleşkelerinin sürdürülebilirlik ve çevresel etki açısından daha iyi bir konuma gelmesini amaçlamaktadır.

Kısa vadede enerji ve su tasarrufu politikalarını uygulama, geri dönüşüm programlarını başlatma ve teşvik etme, kampüs ulaşımını sürdürülebilir hale getirmek için bisiklet yolları ve toplu taşıma hizmetleri oluşturma. Orta vadede yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapma, kampüs binalarını enerji verimliliği standartlarına uygun hale getirme, çevre dostu ürünlerin satın alınmasını teşvik etme. Uzun vadede yeşil binalar inşa etme ve mevcut binaları bu standartlara göre güncelleme, eğitim ve araştırma programlarını sürdürülebilirlik odaklı hale getirme, kampüs içindeki doğal alanları koruma ve arttırmaktır

## 2. ESOGÜ Sürdürülebilirlik İlkeleri

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin sürdürülebilirlik ilkeleri, çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan sürdürülebilir bir gelecek için aşağıda belirtilen temel prensipleri politikasına uygun ve gerekli tüm faaliyetleri gerçekleştirilmesini amaçlamıştır.

- a. **Çevresel Sorumluluk:** Üniversitenin çevresel sorumluluğu; doğal kaynakları korunması, biyoçeşitliliği desteklemesi ve karbon ayak izini azaltması politikasını

benimsemeyi amaçlamıştır. Bunun yanı yerleşkelerde enerji verimliliğini artırma, atık azaltımı ve geri dönüşüm gibi uygulamaları içermelidir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, kendi karbon ayak izini belirleyerek çevresel etkisini değerlendirmelidir. Bu doğrultuda Üniversitemiz kampüs ve çevresinde kullanılan enerji kaynakları analiz ederek daha verimli enerji kullanımı için stratejiler geliştirilmelidir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin çevresel sorumluluğunu değerlendirme ve sürdürülebilirlik politikalarını doğrultusunda kampüs alanındaki biyoçeşitliliği korumalı üniversite arazisindeki ekosistemlerin incelenmesi ve habitatın korunması ve geliştirilmesi için gerekli tüm çalışmalar yapılmalıdır.

- b. Toplumsal Katılım ve Ortaklık:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, yerel topluluklarla iş birliği yapmalı, toplum ihtiyaçlarını anlamalı ve sürdürülebilirlik çabalarında ortaklık kurmalıdır.
- c. Toplumsal Eğitim ve Farkındalık:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, sürdürülebilirlik konusunda öğrenci, personel ve toplumda farkındalık yaratmak için eğitim programları ve etkinlikler düzenlemelidir.
- d. Araştırma ve İnovasyon:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, sürdürülebilirlikle ilgili araştırma ve inovasyonu teşvik etmeli, öncü çalışmalara destek sağlamalı ve bu alanda bilgi paylaşımını teşvik etmelidir.
- e. Etki Değerlendirmesi ve İyileştirme:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, sürdürülebilirlik çabalarının etkisini düzenli olarak değerlendirmeli ve sürekli iyileştirme için stratejiler geliştirmelidir.
- f. Yönetim ve İşletme:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, sürdürülebilirlik ilkelerini yönetim ve işletme süreçlerine entegre etmeli, karar alma süreçlerinde sürdürülebilirlik kriterlerini dikkate almalıdır.
- g. Adil ve Eşitlikçi Uygulamalar:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, eşitlik, adalet ve çeşitliliği teşvik etmek için politika ve uygulamalarını gözden geçirmeli ve iyileştirmelidir.

Bu ilkeler, üniversitenin sürdürülebilirlik vizyonunu ve taahhütlerini belirlemesine yardımcı olabilir ve sürdürülebilirlik alanında stratejik bir yaklaşım benimsemesine rehberlik edebilir.

### 3. ESOĞÜ Yeşil Kampüs Strateji Planının Temel Amaç, Hedef ve Eylemleri

Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin Yeşil Kampüs Stratejisi, idari ve akademik yönetim birimlerinin sorumlulukları bağlamında sürdürülebilir enerji ve çevre yönetimi alanında somut ve sonuç odaklı bir politika belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Yeşil Kampüs Strateji Planı, yerleşkelerin sürdürülebilirlik düzeyini artırmayı ve karbon ayakizini düşürmeyi hedefler. Bu kapsamda enerji verimliliğini artırmak, atık yönetimini geliştirmek, yeşil altyapıyı iyileştirmek ve çevresel bilinçliliği artırmayı amaçlar. Bu hedeflere ulaşmak için yeni yeşil projelerin uygulanması, politika ve yönergelerin geliştirilmesi, ortaklıkların ve işbirliklerinin kurulması, izleme ve değerlendirme mekanizmalarının oluşturulması gibi çeşitli eylemler gerçekleştirilir. Strateji Belgesinin yürütülmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi için, Rektörlük tarafından görevlendirilmiş Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin Sürdürülebilir Yeşil Kampüs Koordinatörlüğü çalışma grubunun bu alanlardaki tüm eylemleri izleme ve denetlenme yetkisine sahiptir.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin stratejik hedeflerine ulaşmak için, kısa, orta ve uzun vadeli planlar oluşturulacak ve bu planlar çerçevesinde belirli faaliyetler gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetlerin sonuçları, aşağıda belirtilen temel performans göstergeleriyle ölçülecek ve "Karbon Ayakizi" hesaplamalarında kullanılacaktır:

- İç mekanlardaki CO<sub>2</sub> emisyon seviyelerinin azaltılması için enerji verimliliği önlemlerinin alınması ve yeşil enerji kullanımının artırılması.
- Bina başına ve kişi başına düşen CO<sub>2</sub> emisyonunun azaltılması için sürdürülebilir mimari ve enerji verimli bina tasarımlarının teşvik edilmesi.
- Kişi başına ve metrekare başına düşen enerji tüketiminin azaltılması için enerji verimliliği programlarının uygulanması ve bilinçlendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.
- Kişi başına düşen su tüketiminin azaltılması için su tasarrufu önlemlerinin alınması ve sürdürülebilir su kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi.
- Kişi başına ve bina kapalı alanına düşen katı atık geri kazanım miktarının artırılması için geri dönüşüm programlarının güçlendirilmesi ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması.
- Geri dönüşüm yoluyla kullanılan suyun artırılması için geri dönüşüm sistemlerinin geliştirilmesi ve kullanımının teşvik edilmesi.
- Kampüs içindeki çevresel gürültü seviyelerinin azaltılması için gürültü kontrolü önlemlerinin alınması ve yeşil alanların artırılması.

- Kampüs içerisindeki binalardaki iç mekan gürültü seviyelerinin azaltılması için izolasyon ve ses yalıtımı önlemlerinin alınması.
- Mutfak ve bahçe atıklarının komposta dönüştürülme oranının artırılması için kompostlama programlarının teşvik edilmesi ve uygulanması.

Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin çevresel etkisini azaltma ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma yolunda önemli adımlar atılacaktır.

- Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Kullanımı
- Su Verimliliği ve Doğal Kaynakların Korunması Yönetimi / Politikaları
- Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm Politikaları
- Yeşil Bina Tasarımı ve Yapım Standartları
- Sürdürülebilir Ulaşım Sistemleri
- Sürdürülebilir Çevre Yönetimi
- Kampüs İçi Biyoçeşitlilik ve Doğal Alanların Korunması

#### **a) Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji Kullanımı**

1. Enerji verimliliği ve tasarrufunda uygulanacak yöntemler ve önlemler belirlenecektir. Bu amaçla önce enerji verimliliği, tasarruf potansiyeli etütleri yapılacak ve envanter oluşturulacaktır. Gerekli periyotlarda bu çalışmalar tekrarlanacaktır.
2. Enerji verimliliği için yenilikçi ve son teknolojik uygulamaların teşvik edilecektir.
3. Enerji Yönetim Sistemi kurulmasına yönelik gerekli çalışmalar yapılacak, İdari yapılanma bu sistemin gerekleri çerçevesinde gözden geçirilecek, düzenlemeler yapılacak ve bu çerçevede enerji yöneticisi görevlendirilerek gerekli eğitimleri alması yönünde gerekli girişimlerde bulunulacaktır.
4. Enerji verimliliği ve tasarrufu etütlerinin yapılmasını takiben, verimlilik artırma ve tasarruf potansiyeli öngörülerek uygulama yöntemleri (Verimlilik Arttırıcı Projeler-VAP, Tasarruf Sağlayıcı Projeler-TSP) ve bunların yatırım maliyetleri ve geri dönüş süreleri tespit edilecektir.
5. -“VAP” ve “TSP” olarak kabul edilen uygulamaların gerçekleştirilmesi amacı ile bütçede imkânlar dâhilinde gerekli kaynaklar ayrılacaktır. Projeler kısa, orta

ve uzun vadeli projeler olarak değerlendirmeye alınacak, kısa ve orta vadedeki projeler ile girişimlere bütçe olanakları çerçevesinde hemen başlanılacak, uzun vadeli projeler ile ilgili olarak proje, araştırma vb. ön hazırlık çalışmaları yapılacaktır.

6. “VAP” ve “TSP”lerin finansmanına yönelik dış kaynaklar araştırılarak, gerekli girişimlerde bulunulacaktır.
7. Enerji tüketimi olan mal ve hizmet alımları ve yapım işlerinde ulusal veya uluslararası alanda kabul edilmiş asgari verimlilik ölçütleri incelenerek, yeni yapılacak binalara yönelik teknik şartnamelerde de bu amaçla mümkün olan değişikler yapılacaktır.
8. Enerji verimliliği açısından ekonomik ömrünü tamamlamış her tür donanım, makina ve araçların kademeli olarak çevre ile daha uyumlu, verimliliği yüksek ekipmanlarla değiştirilmesine yönelik fizibilite ve etüt çalışmaları tamamlanacak ve yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucuna göre verilecek kararlar doğrultusunda gerekli girişimlerde bulunulacaktır.
9. Mevcut Kampüs tesislerinin yenilenebilir enerji sistemleri kullanım oranını arttırması.
10. Yenilebilir enerji kaynaklarının araştırılmasına yönelik akademik “Bilimsel Araştırma Projeleri” ön plana çıkarılacak ve desteklenecektir.
11. Kampüs ve çevresinde rüzgâr ve güneş enerjisinin elektriğe dönüşümüne yönelik detaylı ve veri bazlı potansiyel etütleri tamamlanacaktır.
12. Enerji izleme sistemi kurulmasına, bu amaçla orta gerilim trafolarında gerekli düzenlemelerin yapılmasına, elektrik sayaçlarının elektronik olarak takip edilebilir hale getirilmesine yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda sistemlerin kurulması yönünde karar verilmesi halinde gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
13. Kampüs içindeki ışık kaynaklarının daha verimli kullanılması için enerji tasarruflu ampullere geçilmesinin teşvik edilmesi.

**b) Su Verimliliği ve Doğal Kaynakların Korunması Yönetimi / Politikaları**

1. Kampüs alanındaki mevcut doğal kaynakların gerekli analizler ve ölçümlerle verimlilikleri ve potansiyelleri tespit edilecektir.
2. Kampusün su ihtiyacı ve kaynaklarına ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

3. Yağmur hasatı için uygun alanların belirlenmesi ve örnek uygulamaların yapılması sağlanacaktır.
4. Su kullanımına ilişkin veriler toplanarak kullanım istatistiklerinin hazırlanacaktır.
5. Kişi başı su tüketim miktarının azaltılmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli düzenlemeler gerçekleştirilecektir.
6. Metrekare başı bitkisel su tüketim miktarının azaltılmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmaların başlatılması sağlanacaktır.
7. Sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda su kaybının azaltılması için sızıntıların tespit edilmesi ve onarılması.
8. Bölgesel su kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak kurumsal işbirlikleri geliştirilmesi ve bilimsel araştırma projelerinin başlatılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
9. Uluslararası standartlar çevresinde bölgesel su kaynaklarında meydana gelebilecek kirlenmenin takibi için izleme sistemi kurulmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
10. Su tasarrufuna yönelik kampüs içi ve bölgesel bilinçlendirme sağlanması. Bunun için öğrenci topluluklarının da etkin katılımı ile eğitim ve seminer programlarının hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktır.
11. İlgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliğinin sağlanarak bölgesel bilinçlenmeye yönelik etkinlikler düzenlenecektir.

### **c) Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm Politikaları**

1. Atık envanterinin oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
2. Tehlikeli atıkların, atık yağların, atık pil ve akülerin toplanması, depolanması ve geri dönüşüm sistemleri (özel firma veya devlet projeleri ile işbirliği) kurulmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan

etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar başlatılacaktır.

3. Mutfak ve bahçe atıklarının performans göstergelerinde belirlenen hedefe uygun komposta dönüştürülmesinin sağlanmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
4. Ekonomik değeri olan kağıt, cam, metal atıkların toplanarak geri dönüşümlerinin sağlanmasına (özel firma veya devlet projeleri ile işbirliği) yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar teşvik edilecektir.
5. Kampüs içi bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları düzenlenecektir.

#### **d) Yeşil Bina Tasarımı ve Yapım Standartları**

1. Mevcut Kampüs tesislerinin yenilenebilir enerji sistemleri kullanım oranını arttırması için girişimlerde bulunulacaktır.
2. Mevcut binalarda iç ortam gürültüsü ile ilgili değerler tespit edilecek ve gürültü yalıtımı ile ilgili mümkün olan teknik düzenlemelere yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
3. “Türkiye Binalarda Enerji Performans Yönetmeliği” esas alınarak mevcut tesis binaları için “Enerji Kimlik Belgesi” düzenlenmesine yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda belgelendirme yönünde karar verilmesi halinde gerekli girişimlerde bulunulacaktır.
4. Enerji kaybını önleyici şekilde binalar yalıtımları gözden geçirilmesi, enerji ve doğal kaynakların sürdürülebilir olmasının denetlenmeli ve düzenli raporlar ile denetlenmesi sağlanacaktır.
5. Fakülte binalarının yeşil bina standartlarına uygunluğunun değerlendirilmesi ve gerektiğinde iyileştirme çalışmalarının yapılması.

#### **e) Sürdürülebilir Ulaşım Sistemleri**

1. Çevre ve enerji duyarlı bir taşıma sistemi kurulmasına yönelik bir planın hazırlanarak ilgili kuruluşlara sunulacaktır.
2. Toplu taşıma olanaklarının ve trafik sistemlerinin geliştirilmesine yönelik öneri projeler hazırlanacak ve öneriler kamu ile paylaşılacaktır.
3. Kampüs içerisinde bisiklet, elektrikli araç kullanımını artırmaya yönelik çalışmalar tespit edilecek ve fiziki düzenlemelerin yapılması yönünde gerekli çalışmalar yapılacaktır.
4. Mevcut kurum araçlarımızdaki limitlerin üzerinde olan CO<sub>2</sub> emisyonun limitlerin altına indirilmesi, yakıt tüketimlerinin takibine yönelik gerekli önlemlerin alınması (araç takip sistemi) hususlarında gerekli çalışmalar yapılacaktır.
5. Kampüs içi gürültü haritaları çıkarılacak ve gereği halinde gürültünün azaltılmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda verilecek kararlar doğrultusunda gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
6. Susturucu ve ses giderici diğer parçaları olmayan motorlu taşıtların kampüs girişine izin verilmemesi, motorlu taşıtların üzerinde veya içinde, korna veya ses çıkaran başka bir cihazın gereksiz yere kullanılmaması yönünde esaslar belirlenecek ve bu yönde uygulamaya geçilecektir.

#### **f) Sürdürülebilir Çevre Yönetimi**

1. İlgili kurum ve kuruluşlar ile sürekli irtibatın sağlanmasına ve tasfiye veya dönüşüm ile ilgili girişimlerin hızlandırılmasına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.
2. Kampüs içerisindeki genel ve kapalı mekanlarda CO<sub>2</sub> emisyonunu performans göstergelerinde belirlenen hedef seviyeye ulaştırılması.
3. Kapalı alanlarda havalandırma sisteminin yeterliliğini tespit etmeye yönelik izleme ve bakım programlarının oluşturulması yönünde girişimlerde bulunulacaktır.
4. Hava kalitesi ölçüm istasyonu kurulmasına, ulusal bilgi sistemine entegre edilmesine, ölçümlerin sürekli olarak yapılmasını sağlamaya ve kampüs genelinde hava kalitesi uyarı sisteminin kurulmasına yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda

sistemlerin kurulması yönünde karar verilmesi halinde gerekli çalışmalar başlatılacaktır.

5. İç ortam hava kalitesinin korunmasına yönelik yüksek uçucu organik madde içeren yapı ve dekorasyon malzemelerin kullanılmasının sınırlandırılması yönünde teknik şartnamelerde mümkün olan tedbirler alınacaktır.
6. Kampüs genelinde çevre dostu temizlik maddelerinin kullanılmasının sağlanması yönünde gerekli çalışmalar yapılacaktır.
7. Kimyasal madde kullanılan tüm laboratuvarlarında hava temizleme sistemlerinin kurulması ve işletilmesine yönelik gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda sistemlerin kurulması yönünde karar verilmesi halinde gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
8. Entegre Böcek Yönetimi sistemi kurularak böcek üremesinin önüne geçilmesi ve böylece pestisit kullanımının sınırlandırılması yönünde gerekli çalışmalar yapılacaktır.
9. Kampüs tesislerinde fosil yakıt tüketen sistemlerin hava kirliliğine katkısı incelenecek, iyileştirilmesi için alınabilecek önlemler konusunda gerekli etüt ve fizibilite çalışmaları yapılacak, yapılan etüt ve fizibilite çalışmaları sonucunda sistemlerin kurulması yönünde karar verilmesi halinde gerekli çalışmalar başlatılacaktır.
10. Kullanılan fosil yakıtların kalitesinin incelenmesi ve denetlenmesi yönünde gerekli çalışmalar yapılacaktır.
11. Ulusal düzeydeki ağaçlandırma faaliyetlerine etkin katılım ve kampüs içi ağaçlandırma faaliyetlerinin sürekli hale getirilmesiyle hava kalitesine katkı sağlanacaktır.
12. Kampüs içi bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları düzenlenecektir.

**g) Kampüs İçi Biyoçeşitlilik ve Doğal Alanların Korunması**

1. ESOGU kampüslerindeki doğal alanların ve biyoçeşitliliğin korunması ve kampüs alanı içinde karbon ayak izinin düşürülmesi için gerekli alt yapının oluşturulması,
2. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin, Meşelik, Ali Numan Kıraç, Çamlık, Bademlik, Organize Sanayi, Mahmudiye, Sivrihisar, Çifteler yerleşkelerinde biyoçeşitliliğin korunması ve ağaç sayısının artırılarak yeşillendirilmesi ve doğal alanların sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi.

3. Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin ağırlıklı olarak yerleşkeleri şehir içine konumlandırılmış olup, yapılaşma süreçlerinde doğal alanların zarar görmemesi için planlamaların yapılması.
4. Eskişehir Kent Ormanı kenarına konumlandırılan Meşelik Ana Kampüsün doğru stratejilerle korunarak karbon emisyonunun düşürülmesi için gerekli çalışmalar yapılması.
5. Yerleşkeler içindeki doğal alanlar, sistemli bir bakım ve yönetim sürecine tabidir. Yerleşkelerde gerçekleştirilecek bakım faaliyetleri, biyoçeşitliliğin korunmasına ve habitatların bozulmasının önlenmesine katkı sağlayacaktır.
6. Yerleşkelerde görevli bahçıvanların, temizlik ekiplerinin kampüs içi temizlik ve bakımda karbon ayakizini artıran araçlar yerine çevre dostu aletlerin kullanılmasına teşvik edilecektir.
7. Yeni bina ve tesislerin inşası sırasında çevresel etkiler göz önünde bulundurularak altyapı bakım onarım çalışmalarının yapılması teşvik edilecektir.
8. Kampüs içi bilinçlendirme ve eğitim çalışmaları düzenlenmesi ve kampüsümüzdeki endemic bitki türlerinin korunmaya alınması sağlanacaktır.

#### **h) Eğitim ve Araştırmada Sürdürülebilirlik**

1. Sürdürülebilirlik konularını içeren dersler ve programlar oluşturulması teşvik edilecektir. Sürdürülebilir eylemlerin kazanımı için ESOGÜ Fakültelerinin ve Enstitülerinin ders müfredatına “Sürdürülebilir Yaşam” başlığı altında üstte belirtilen alt başlıklar altında ders müfredatı oluşturulmalıdır.
2. Enerji verimliliği, atık yönetimi ve su tasarrufu gibi konularda yeşil kampüs politikalarının uygulanması teşvik edilmesi.
3. Yeni işbirlikleri ile ulusal ve uluslararası düzeylerde dış finansmanlı projeler geliştirilmesi.
4. Kampüs içi ve ulusal düzeyde bilinçlendirme faaliyetlerinin (kongre, çalıştay, seminer vb.) yönelik bir iletişim planı hazırlanacak ve etkinlikler bu plan çerçevesinde yürütülecektir.
5. Ulusal ve uluslararası düzeyde yarışmalar düzenlenerek bilinçlendirme ve tanıtıma katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.

6. Sürdürülebilir Yeşil Kampüs Strateji Belgesi ile ilişkili BAP projelerine verilecek araştırma desteğine öncelik verilmesi teşvik edilecektir.
7. ESOGÜ personeli ve öğrencileri için sürdürülebilir eylemler ve iklim kriziyle mücadele konusunda seminerler, çalıştaylar ve belgesel film gösterimleri ve teknik geziler düzenlenerek çevre ve sürdürülebilirlik konusunda farkındalık kazandırılmalıdır.
8. ESOGÜ öğrencilerine, personeline “Doğa Sevgisi, Ekosistemler ve Biyoçeşitliliğin korunması, İklim Değişikliği ve Sürdürülebilirlik, Doğal Kaynakların Korunması, Geri kazanılabilir doğal kaynaklar, Sosyal Sorumluluk ve Doğa Koruma Politikaları ve Yasal Çerçevesi” hakkında eğitim programları ve etkinlikler yapılmalıdır.
9. Eskişehir’de faaliyet gösteren yerel sivil toplum kuruluşları ile iletişime geçilerek teknik destek alınması
10. Eskişehir İl Tarım Orman Müdürlüğü, Eskişehir’de faaliyet gösteren Belediyelerin Geri Dönüşüm Merkezinde görevli Çevre Mühendisleri Üniversitemize çeşitli seminer, konferans vermeleri için davet edilmesi ve öğrencilerin çevre bilincinin artırıcı çeşitli teknik geziler, saha çalışmaları ve uygulamalar planlanmalıdır.
11. Bölümlerde sosyal seçmeli, sosyal sorumluluk derslerinin açılması, sürdürülebilirlik, teknik olmayan seçmeli derslerin açılmasına teşvik edilmesi